

**MAHALLE MUHTARLARININ OKULA KATKILARINA İLİŞKİN
İLKOKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ: MANAVGAT ÖRNEĞİ***

**OPINIONS OF PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS ON THE
CONTRIBUTION OF NEIGHBORHOOD HEADS TO THE SCHOOL:
THE CASE OF MANAVGAT**

Eyüp RÜZGAR

Öğretmen, Eğitim Bilimleri / Millî Eğitim Bakanlığı
Teacher, Educational Sciences / Ministry Of National Education
eyupruzgar@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-0830-1265>

Makale bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 08 Aralık / 08 December

Kabul Tarihi / Date Accepted: 12 Aralık / 12 December

Yayın Tarihi / Date Published: 24 Aralık 2023/ 24 December 2023

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık / December

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Rüzgar, E. (2023). Mahalle Muhtarlarının Okula Katkılarına İlişkin İlkokul Yöneticilerinin Görüşleri. *IJESOS International Journal Of Educational and Social Sciences* 2(2), 57-76.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10429516>

İntihal: Bu makale turnitin.com yazılımınca yazar tarafından taranmıştır.
İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned with turnitin.com by writer. No
plagiarism detected.

* Bu çalışma yazarın Doç. Dr. Ahmet Şahin'in danışmanlığında yürütmüş olduğu "Mahalle Muhtarlarının Okula Katkılarına İlişkin İlkokul Yöneticilerinin Görüşleri" isimli projeden üretilmiştir.

İletişim:

e-posta: editor@ijesos.com

Web: www.ijesos.com

Öz: Bu çalışma ile mahalle muhtarlarının okula katkılarına ilişkin ilkökul yöneticilerinin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında 2022-2023 eğitim öğretim yılında Manavgat İlçesi'nde görev yapan 8 ilkökul yöneticisi ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak veriler toplanmıştır. Görüşme formunu oluşturan sorular uzman görüşü alınarak hazırlanmış olup elde edilen veriler için içerik analizi tekniği uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analiz edilmesinde N-VIVO programından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda ilkökul yöneticilerinin mahalle muhtarlarının okula katkılarına ilişkin görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu, okul - çevre iş birliğinin artmasına ve okulun hedeflerine ulaşmasında oldukça katkı sağladığı ve okul mahalle muhtarı arasındaki ilişkinin geliştirilmesi için gerekli önemin verilmesi gerektiğini ifade ettikleri belirlenmiştir. İlkokul yöneticileri, mahalle muhtarlarının okula olumsuz katkılarından da (okulun iç işleyişine karışma, okul yönetimi ve öğretmenlerine baskı uygulama vb.) olduğunu ifade etmişler, mahalle muhtarlarının okula olumlu katkılarından arttırılması adına sık sık okula davet etme, özel günlerde onore etme vb. önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticisi, mahalle muhtarı, okul-çevre iş birliği

Abstract: The opinions of primary school administrators regarding the contributions of neighborhood headmen to school were tried to be determined in the study. The research was carried out according to the case study from qualitative research methods. Within the scope of the study, interviews were conducted with 8 primary school administrators working in Manavgat District in the 2022-2023 academic year. A semistructured interview form was prepared to collect the datas in the research. The questions constituting the interview form were prepared by taking expert opinion and content analysis technique was applied for the obtained data. N-VIVO program was used to analyze the research data. As a result of the research, it was determined that the opinions of the primary school administrators regarding the contributions of the neighborhood headmen to the school were generally positive, that they contributed greatly to the increase of school-environment cooperation and the achievement of the goals of the school and that the necessary importance should be given to improve the relationship between the school and the neighborhood headman. Primary school administrators stated that the neighborhood headmen also contributed negatively to the school (interfering with the internal functioning of the school, putting pressure on the school administration and teachers, etc.) In order to increase the positive contributions of the neighborhood headmen to the school, they have made suggestions such as frequently inviting them to school, honoring them on special occasions, etc.

Key Words: School administrator, neighborhood headman, school-environment cooperation.

GİRİŞ

Ülkelerin ve toplumların geçmişleri, bugünleri ve özellikle gelecekları için önem vermesi gereken konuların başında eğitim gelmektedir. Çağın gerekliliklerine, toplumun yapısına ve ihtiyaçlarına, sürekli değişen ve gelişen dünya normlarına uygun olarak eğitim-öğretim etkinliklerinin düzenlenmesi şarttır. İçinde bulunduğumuz çağda bilginin üretilmesi, kullanılması ve aktarılması değişim ve dönüşüm yoluyla hızla ilerlemektedir. Bu değişim ve dönüşümde, toplumsal açık sistemlerden biri olan okulların örgütsel özelliklerinin yanında, eğitim yönetiminde ortaya koyulan yeni yaklaşımlarda okul çevre ilişkilerinin geliştirilmesini önemli kılmaktadır. Okullar çevreleriyle birlikte var olabilirse başarılı olur.

Okullar içinde buldukları topluma eğitim hizmeti veren kurumlardır. Açık sistem ise çevreden girdi alıp onları dönüştüren ve çıktı üreten bir sistemdir. Okullarda girdi olarak öğrencileri alır, onları içinde buldukları toplumun ihtiyaç ve beklentilerine göre eğitim faaliyetlerine dahil eder, gerekli değişimleri sağlar ve bir çıktı olarak sunar. İşte okullar sahip oldukları bu özelliğinden dolayı açık bir sistem olarak kabul edilir. Sosyal sistem ise birbirine kenetlenmiş parçalardan oluşan ve bütüne katkı sağlayan bir sistemdir. Belli hedefleri gerçekleştirmek için kurulan sosyal sistemlerin merkezinde insan vardır. Eğitim ile ilgili hedefleri gerçekleştirmek için kurulan sosyal sistemlerin en önemlisi okuldur. Okullar çevresiyle karşılıklı etkileşim içerisinde bulunan kurumlardır. Yani okul, çevreden soyutlanamaz. Çevrede yaşanan olumlu, olumsuz tüm değişiklikler, özellikler okulun yapısını ve orada gerçekleşen eğitim sürecini etkiler. Hatta okullarda verilen hizmetin kalitesini bile etkilemektedir (Hoy ve Miskel, 2010). Açık ve sosyal bir sistem olan okulların işleyişini etkileyen etmenlerin en başında çevre gelmektedir (Uluğ, 1995).

Toplum; ailelerden oluşan bir parçadır ve bu parçanın en önemli öğelerinden biri okullardır. Her aile çocuğunun iyi bir eğitim almasını ister ki bu en doğal hakkıdır. Sorumluluk hisseden bazı aileler çevrelerindeki okulun iyi bir hizmet sunmasının önündeki engellerin kaldırılması için destek olurlar. Bu destek bazen mal bazen hizmet şeklinde olabilir. Bu destekler ancak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen mevzuatlara göre yapılabilir. Okullar toplumların kültürel, toplumsal ve ekonomik açıdan kalkınmasına katkıda bulunur. Okulların yaptığı böyle bir katkı okulların toplum tarafından benimsenmesine yardım eder. Toplum tarafından benimsenen okullar görevlerini daha iyi yerine getirir. Okul ve çevre arasında kurulan pozitif bağlantılar, okul – çevre ilişkilerinin de güvenilirliğini artırır (Aydın, 2005).

Okullar, içerisinde buldukları mahallelerin özelliklerinden büyük oranda etkilenmekte, mahalle çevresini etkilemekte ve hatta mahalle ile mutualizm benzeri bir simbiyotik yaşam sürmektedir. Yüzyıllar öncesinden beri süregelen mahalle kavramı şehirlerin en küçük yönetim birimleri olarak tanımlanabilir.

Mahalle muhtarı tarafından yönetilen mahalle, kavram olarak literatürde farklı yönleri göz önünde bulundurularak birçok farklı tanımlarla ifade edilmiştir. TDK (2022) mahalleyi; "Bir şehrin, bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri" olarak tanımlamıştır. Mahalle; merkezi ve yerel yönetim birimlerinin en alt bölümünde organize olmuş, bu konumuyla ülke yönetiminde birer kılcal damar gibi görev yapan, içinde barınan insanların birbirleri ile daha iç içe olduğu, yöneticilerinin seçim yoluyla belirlendiği; en küçük yönetim birimleri, toplumsal birer yapı olarak düşünülebilir.

Hedeflerini gerçekleştirmek isteyen her örgüt gibi okul da çevresiyle ilişkilerini ileriye taşımalı, geliştirmelidir. Bunun için temel gereklilik okulun sosyal çevresinin, mahallenin ve toplumun desteğini kazanmaktır. Bu desteği kazanmak için bir bütün olarak okul sürekli olarak çaba göstermeli ve etkinliklerini bu doğrultuda düzenlemelidir. Hiçbir örgütün çevresinden soyutlanmış bir şekilde gerçek anlamda etkin olamayacağı gibi okul da çevresinden soyutlanmış bir şekilde çalışamaz. Okullar çevrelerinden ne kadar olumlu katkılar alırlarsa, çevrelerine de o kadar olumlu katkı sağlama şansına sahip olurlar.

Okul hem çevresinin etkileyen hem de çevresinden etkilenen bir yapıya sahiptir. Yani okul – çevre ilişkisini geliştirirsek okulu da geliştirebiliriz. Bu olumlu gelişimde beraberinde başarıyı getirir. Eğer okul – çevre arasında kopukluklar varsa okulda yapılan eğitimin kalitesi düşecek, başarı azalacaktır (Kıncal, 2004).

Etkili bir eğitim için okulda bulunan öğretmenlerin, yöneticilerin çevresindeki velilerle, sivil toplum kuruluşlarıyla, yerel yönetimlerle iletişimlerine önem vermesi gerekir. Okullar hazırladıkları etkinliklere çevresini dahil etmeli, halkın katılımını sağlamalıdır (Eroğlu, 2011).

Lowe'nin ortaya koyduğu "Toplum Okulu Modeli" ne göre okul yılın her döneminde herkese açık olmalıdır. Ayrıca Lowe'ye göre okulların kapısı sadece çocuklara değil yaş sınırlaması olmadan toplumun her bireyine açık olmalıdır (aktaran Pehlivan, 2000).

Bir toplumun beşerî kaynakları geliştirilirse ancak o zaman toplum kalkınır. İşte bu noktada devreye okullar girmektedir. Okullar içinde bulunduğu topluma katkı sağlamalıdır. Bu katkı ne kadar artarsa toplumunda okulu benimsemesi o oranda artar. Eğitimin ilerlemesi ile toplumun kalkınması arasında pozitif bir ilişki vardır. Yani eğitimin ilerlemesiyle toplumsal kalkınma artarken toplum kalkınması yaşanan bir yerde eğitime de ihtiyaç duyduğu destek daha çok verilir (Cemaloğlu, 2017).

Bozkurt, Bayar ve Üstün (2018), araştırmalarında okulların çevrenin ve toplumun sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik ilerlemesini destekleme görevini yeterince yerine getirmediğini ve bu konuda okul müdürlerine önemli görevler

düştüğünü belirtmişlerdir. Okul müdürlerinin bu görevleri yerine getirmede yararlanacağı önemli etmenlerden biri de mahalle muhtarlarıdır.

Han ve Üstüner (2020), okul çevre ilişkilerinin yeterli ve etkili olmasına ilişkin ilköğretim okulu yöneticileri ve öğretmenlerinin önerilerini tespit etmek amacıyla 60 okul yöneticisinin ve 270 öğretmenin katılımcı olduğu çalışmalarında, okul çevre ilişkilerinin etkili olabilmesi için öğretmenler "yerel yöneticiler ve mahalle muhtarı ile irtibatlı olunmalı" (f:5, %1.85) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Köklü ve Gül (2017), 12 mahalle muhtarı ile görüşerek yaptıkları çalışmalarında, muhtarlardan kendi inisiyatifleri ile yaptığı işler ile ilgili yönelttikleri soruya aldıkları cevaplardan biri (f:1, %8,3) "cami, okul, spor", biri de (f:1, %8,3) "okuma-yazma kursu" olmuştur.

Kalkışım ve Yılmaz (2017), çalışmalarında mahalle muhtarlarını en çok meşgul eden görevleri arasında "eğitim" seçeneğinin %28,57 ile orta sıralarda geldiği sonucuna ulaşmışlardır.

Alkoç (2003), Okulların çevreleri ile olan ilişkilerine ilişkin velilerin algı düzeylerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, velilerin çevrelerindeki okullarla ilgili hangi kurum ve kuruluşların yetkilileri ile görüşmeler yaptıkları ile ilgili anketinde, araştırmaya katılan 146 öğrenci velisinden 5 inin (%3,4'ü) mahalle muhtarı ile görüşme yaptığı sonucuna ulaşmıştır.

Mahalle muhtarları okulların çevreleri ile ilişkilerini geliştirmesinde en önemli unsurların başında gelmektedir. Mahalle muhtarlarının okullara maddi, manevi katkılarının yanında önemli katkılarından biri de okulların buldukları çevre ile ilişkilerini iyileştirmesine yardımcı olmaktır.

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde okul – çevre ilişkisinin birçok farklı boyutta ele alındığı görülmüştür. Bu çalışmada, çalışmanın odak noktasına mahalle muhtarları konulmuştur. Bu yönüyle bu çalışma literatürdeki diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Mahallelerin yerel yönetiminin başında bulunan mahalle muhtarları, mahallelerini etkilemek ve geliştirmek için oldukça önemli birer güçtür. Mahalle muhtarları hem yasaların kendilerine verdikleri haklardan hem de kişisel özelliklerinden yararlanarak mahallelerinde bulunan okullara çeşitli katkılarda bulunabilen önemli bir unsur olarak da görülebilir. Mahalle muhtarlarının bu katkıları okul çevre ilişkilerinin geliştirilmesinde önemli bir etkidir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı mahalle muhtarlarının okula katkılarına ilişkin yönetici görüşlerini belirlemek ve olası sorunlara çözüm önerileri getirmektir. Bu genel amaçtan hareketle aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Mahalle muhtarlarının okula katkıları nelerdir?
2. Okul- Mahalle Muhtarı arasındaki ilişkilerin olumlu tarafları nelerdir?

3. Okul- Mahalle Muhtarı arasındaki ilişkilerin olumsuz tarafları nelerdir?
4. Okul- Mahalle Muhtarı arasındaki ilişkilerinin ve iş birliğinin geliştirilmesine yönelik öneriler nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ilgili süreçler ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına dair açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Mahalle muhtarlarının okula katkılarına ilişkin ilkököl yöneticilerin görüşlerini belirlemek hedefiyle yapılan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmasında amaç, belirli bir durumla ilgili sonuçlar ortaya çıkarmak ve belirlenen konu ile ilgili derinlemesine araştırma yapmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme ile belirlenmiştir. Bu örnekleme yönteminin seçiminde amaç, çalışmaya hız katılmasıdır. Araştırmayı yapan kişi ya da kişiler, kendileri için ulaşılması kolay, kendilerine yakın olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Nitel araştırmalarda örneklem sayısı araştırmacının amacıyla, araştırmacının ne öğrenmek istediği ile, neyin güvenilir ve kullanışlı olduğu ile ve sahip olunan zaman ve kaynaklarda neler yapılabileceği ile ilgilidir (Patton, 2014). Araştırmada yukarıda bahsedilen hususlar göz önünde bulundurulmuştur.

Çalışma grubu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Antalya ili Manavgat ilçesinde görev yapan 8 ilkököl yöneticisinden oluşmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan kişilerin (n=8) tamamı araştırma konusu olan mahalle muhtarlarının okula katkıları konusunu birer ilkököl yöneticisi olarak deneyimlemişlerdir. Çalışma grubunu oluşturan ilkököl yöneticilerine ait demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Medeni Durum	Yaş	Mesleki Tecrübe	Yöneticilik Tecrübesi	Görevi	Eğitim Durumu	Görev Yaptığı Okuldaki Öğretmen Sayısı	Görev Yaptığı Okuldaki Öğrenci Sayısı
K1	Erkek	Evli	36	12	8	Müdür	Yüksek Lisans	9	79
K2	Erkek	Evli	34	12	5	Müdür	Lisans	9	86
K3	Erkek	Evli	40	13	7	Müdür	Lisans	12	248

K4	Erkek	Bekar	36	7	7	Müdür	Yüksek Lisans	11	202
K5	Kadın	Evli	29	7	3	Müdür Yardımcısı	Lisans	5	101
K6	Kadın	Evli	30	8	5	Müdür	Lisans	3	40
K7	Erkek	Evli	40	18	8	Müdür	Lisans	6	115
K8	Erkek	Evli	51	30	25	Müdür	Lisans	42	1162

Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci

Mahalle muhtarlarının okula katkılarına ilişkin ilkökul yöneticilerin görüşlerini elde etmek amacıyla yapılan bu araştırmada verileri toplamak için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme, iki ya da daha fazla kişinin belirli bir amaç ile birisinin diğerine doğrudan bilgi aktardığı, sözel ve sözel olmayan iletişim araç ve tekniklerinden yararlanarak sohbet havasında yapılan etkileşimdir (Bogdan ve Biklen, 2006). Görüşme gerçekleştirilerek konu ve olay ile ilgili ayrıntılı bilgi elde edilir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken, araştırmacı öncelikle ilgili alanyazını titizlikle incelemiş ve taslak sorular hazırlamıştır. Çalışmanın geçerliliğini sağlayabilmek adına hazırlanan sorular; kapsam geçerliliği açısından eğitim yönetimi alanında bir uzman tarafından; dil sadeliği ve anlaşılabilirliği bakımından ise bir Türkçe Öğretmeni tarafından gözden geçirilmiştir. Uzman görüşleri sonrasında sorularda düzenlemeler yapılması gereken kısımlar düzeltilmiştir. Görüşme formunda yer verilen soruların araştırmanın amacına hizmet etme düzeyini ve anlaşılabilirliğini belirlemek için bir ilkökul yöneticisi ile ön görüşme yapılmıştır. Araştırma öncesi deneme amaçlı yapılan bu görüşme, araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Uzman incelemesi ve pilot uygulama sonrası form son şeklini almıştır.

Sonrasında katılımcılar ile belirlenen yer ve zamanda görüşmeler yapılmıştır. Gerçekleştirilen görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş, ses kaydedici ile kayıt altına alınamayan hususlar (beden dili, jest/mimik) yazılı kayıt altına alınmıştır. Daha sonra görüşmeler üzerinde herhangi bir değişiklik yapmaksızın yazıya geçirilmiştir. Yazıya aktarılan görüşme verileri ilkökul yöneticilerine tekrar sunulurken teyitlerinin alınması sağlanmıştır. Bu görüşmeler otalama olarak 15 ila 30 dakika arasında tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin analiz edilmesi sürecinde N-VIVO programından yararlanılmıştır. İçerik analizi tekniği kullanılan çalışmada, veriler bu yöntemle çözümlenerek değerlendirilmiştir. İçerik analizi verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması biçiminde yürütülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Veri analizlerin yapılmasından önce elde edilen kaynak titizlikle okunmuştur. Bunun ardından ilk kodlama işlemleri yapılmış ve serbest kod listesi belirlenmiştir. Bu kodların

detaylıca incelenmesinden sonra ardından ilk kategorileme yapılmış ve eldeki kodlar sistemli bir şekilde gruplandırılmıştır. Kategoriler oluşturulduktan sonra tekrar gözden geçirilerek düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeden sonra detaylı bir inceleme süreci başlamıştır. Yapılan bu inceleme, temaların oluşturulmasıyla sonlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerliliği ve güvenilirliği için farklı yöntemler kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmada kullanılacak olan yarı yapılandırılmış görüşme formlarındaki soruların bir Türkçe öğretmenin görüşüne başvurularak teyit edilmesi sağlanmıştır. Ayrıca alanında uzman bir öğretim üyesinin görüşüne başvurularak, soruların amaca hizmet edip etmediği belirlenmiştir. Ek olarak soruların anlaşılabilirliğini teyit etmek için bir katılımcı ile pilot uygulama yapılmıştır. Katılımcılar seçilirken gönüllülük ilkesi temel alınmış ve katılımcıların sorulara samimi yanıtlar vermelerini sağlamak amacıyla isimlerinin gizli tutulacağı ve hiçbir şekilde açıklanmayacağı kendilerine belirtilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2006) katılımcıların gönüllü olmalarının araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini sağlama bakımından önem gösterdiğini belirtmişlerdir.

Başka bir güvenilirlik sağlama yöntemi ise bulgular bölümünde katılımcıların görüşlerinin paylaşılmasıdır. Bu amaçla katılımcıların görüşleri değiştirilmeden olduğu şekliyle aktarılmıştır. Katılımcı görüşlerini aktarırken "K4-1.3" şeklinde kodlar kullanılmıştır. K4 dördüncü katılımcı, 1.3 ise birinci temanın üç nolu kodunu ifade etmektedir. Soruların katılımcıların anlayabilecekleri açıklık ve belirginlikte olmasına; karmaşık, anlaşılmasının zor olmamasına ve yanlış anlaşılmalara sebep olmayacak özellikte olmasına dikkat gösterilmiştir. Bu yöntemle elde edilen verilerin geçerlik ve güvenilirliklerinin olumsuz yönde etkilenmelerinin önüne geçilmeye çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Diğer yöntem de verilerin katılımcılar ile yüz yüze ayrıntılıca görüşülerek elde edilmesidir. Nitel araştırmalarda verilerin detaylıca raporlaştırılması ve araştırma sonuçlarının nasıl elde edildiğinin açıklanması geçerliliğin önemli yöntemleri arasındadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Elde edilen verilerin çözümlenmesi, kodlanması, temalar ve alt temalar olarak düzenlenmesi aşamasında eğitim bilimleri alanında uzman tarafından kodlama güvenilirliği açısından kontroller yapılmıştır. Araştırmacı ve uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak kodlama ve temalandırma çalışmasına son şekli verilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katkı sağlayan ilkökul yöneticileriyle yapılan görüşmelerde, mahalle muhtarlarının okula katkılarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla sorulara verilen yanıtlar çözümlenmiş, yapılan yüklemeler aşağıdaki tablolarda gösterilmiş ve değerlendirme yapılarak bu bölümde sunulmuştur.

Mahalle Muhtarlarının Okula Katkılarına İlişkin İlkokul Yöneticilerinin Görüşleri

İlkokul yöneticilerine "Mahalle muhtarlarının okula katkıları nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Soruya verilen yanıtlardan elde edilen veriler kategorileştirildiğinde verilerin eğitsel konularda destek, finansman desteği, fiziki kapasitenin iyileştirilmesi, iletişimsel destek ve yönetsel destek olmak üzere beş temada birleştiği görülmektedir. Katılımcılardan alınan yanıtlar sonucunda, bu soruyla ilişkili oluşturulan temaya ait alt temalar, kodlar ve yükleme sayılarını (n) gösteren tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Mahalle muhtarlarının okula katkıları

Tema/Görüşler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	n
1.Eğitsel Konularda Destek									
1.Devamsızlık sorununun çözümünü sağlar				✓					1
2.Eğitimde yerleşmeyi sağlar					✓				1
3. Okullaşma oranını artırır				✓					1
2.Finansman Desteği									
1.Ulaşım desteği sağlar	✓						✓		2
2.Yardım faaliyetlerine yardımcı olur		✓			✓				2
3.Okul-aile birliğine katkı sağlar		✓							1
3.Fiziki Kapasitenin İyileştirilmesi									
1.Fiziki kapasitenin artırılması	✓			✓		✓	✓	✓	5
2.Onarım işlerine yardımcı olur	✓		✓						2
3.Çevre düzenlemesi	✓							✓	2
4.İletişimsel Destek									
1.İletişim Sağlayıcı		✓		✓	✓	✓	✓	✓	6
2.Okul çevresiyle ilgili bilgilendirmesi		✓		✓	✓				3
3.Mahallenin eğitim ihtiyaçlarını okul yönetimine iletmesi					✓				1
4.Mahallenin sosyal ihtiyaçlarını okul yönetimine iletmesi					✓				1
5.Yönetsel Destek									
1.Personel desteği sağlar	✓		✓						2
2.Krize müdahalede yardımcı olmak							✓		1

Tablo 2.'de görüldüğü üzere, ilkokul yöneticilerinin mahalle muhtarlarının okula katkıları ilişkin verdikleri cevaplar farklılık göstermektedir. Katılımcıların bu soruya verdiği yanıtlar incelendiğinde, eğitsel konularda destek, finansman desteği, fiziki kapasitenin iyileştirilmesi, iletişimsel destek ve yönetsel destek olmak üzere beş alt temanın öne çıktığı görülmüştür. Eğitsel konularda destek bakımından "Devamsızlık sorununun çözümünü sağlar", "Eğitimde yerleşmeyi sağlar", "Okullaşma oranını artırır" gibi konularda mahalle muhtarlarının okula katkıları olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Finansman desteği bakımından "Ulaşım desteği sağlar", "Yardım faaliyetlerine yardımcı olur", "Okul – aile birliğine katkı sağlar" gibi ifadelerle mahalle muhtarlarının okula katkıları olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Fiziki kapasitenin iyileştirilmesi bakımından "Fiziki kapasitenin

arttırılması", "Onarım işlerine yardımcı olur", "Çevre düzenlemesi" gibi konularda mahalle muhtarlarının okula katkıları olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. İletişimsel destek bakımından "İletişim sağlayıcı", "Okul çevresiyle ilgili bilgilendirmesi", "Mahallenin eğitim ihtiyaçlarını okul yönetimine iletmesi", "Mahallenin sosyal ihtiyaçlarını okul yönetimine iletmesi" gibi konularda mahalle muhtarlarının okula katkıları olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Yönetimsel destek bakımından "Personel desteği sağlar" ve "Krizle müdahalede yardımcı olmak" gibi konularda mahalle muhtarlarının okula katkıları olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan ilkököl yöneticilerinin bu soruya verdikleri yanıtlardan bazıları aşağıdadır:

"Özellikle kırsal bir mahallede, bölgede yaşıyorsa okul kırsal bir bölgede bulunuyorsa mahalle muhtarı ile iletişiminin kuvvetli olması gerekiyor okul yöneticisinin. Belki merkezde iyi bir okulda mahalle çok büyüktür muhtarla hiç işi olmayabilir. Çok kalabalıktır 50.000-100.000 kişilik bir metropolde yaşıyordur. Mahalle muhtarının zaten velilerin çoğu dahi tanımıyordur. Ama küçük yerlerde küçük yerleşim yerlerinde bu iletişim ağının kuvvetli olması gerekiyor. Bu okulun fiziki yapısının geliştirilmesi, öğrenci velilerini tanımak babında, okula çocukların kazandırılmak, devam devamsızlığın sağlanması açısından çok önemlidir bence." (K4-1.3)

"İnsanları, esnafı tanıma konusunda, okula yapılacak yardımlar konusunda faydası oluyor. Yarar sağlayabiliyor. Bunun dışında belediye ve kaymakamlıkla okul muhtarlarının okul müdüründen daha sık görüştüğü ve daha yoğun ilişkileri olduğu için okul için kullanılacak, okulun dış ve içinde gereken yardımların belediyeden alınmasına, kaymakamlığa daha hızlı ulaşılmasında, sıkıntıların belirtilmesinde muhtarların aracılığı çok önemli. Yani herhangi bir hem kaymakamlığa, belediyeye ya da çevre esnafına, çevrece bilinmeyen okul müdürünün yalnız gitmesi ile bu muhtarla beraber gitmesi arasında çok farklılıklar oluyor." (K2-4.1)

"Muhtarlar eğer isterlerse yerel hizmet olarak mahalleye ne getirirlerse okula da getirebilirler. Örneğin; kendi okulumda yaz sürecinde okulumuzda öğrencilerimizin hava şartlarının kötü olması durumunda tören kutlama vesaire yapacağı alanımız yoktu. Okul idaresi olarak güçlü bir iletişimle muhtarımıza kapalı alan yaptırıldı." (K1-3.1)

"Mahalle muhtarının okula bence birçok katkısı var. Özellikle bu köy okullarında çok daha fazla. Çünkü köy okullarında muhtar ve okul arasındaki ilişki ne kadar artarsa eğitim öğretimin kalitesi bence o kadar artıyor. Çünkü muhtar köye açılan bir kapı aslında. Velilere açılan, öğrencilere açılan bir kapı. Muhtarla ne kadar samimi olursan, iyi olursan köyü o kadar iyi tanırsın, köylü ile o kadar iyi iletişim kurarsın. Köyün ihtiyacını eğitim anlamında da sosyal anlamda da neye ihtiyacı olduğunu belirlemek için bir veri olur muhtar aslında bize. Ve köyün, mahallenin neye ihtiyacı varsa ona göre bir yerel eğitim planı, okulun eğitim planını ona göre planlarsak daha verimli olur. Ayrıca muhtar

mahalle dışındaki diğer kurum ve kuruluşlar arasındaki ilişkinizi de aslında kolaylaştırır bazı noktada. Okulumuza gelecek sosyal yardımlar ya da farklı şekilde yardımlar için muhtar bir araç olabilir.” (K5-1.2)

“Ayrıca köyde içinden çıkamayacağımız ya da direkt müdahil olamayacağımız bazı durumlarda da okul adına müdahil olup kriz anlarında, kriz çözümünde destek olmak ya da okul içerisinde yapılacak iş ve işlemlerde bizzat köyü muhtarlığı olarak, tüzel bir kişi olarak okula destek olmak gibi ciddi katkıları oluyor muhtarların.” (K7-5.2)

Okul-Mahalle Muhtarı Arasındaki İlişkilerin Olumlu Taraflarına İlişkin İlkokul Yöneticilerinin Görüşleri

İlkokul yöneticilerine “Okul- mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumlu tarafları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan alınan yanıtlar sonucunda, bu temaya ilişkin oluşturulan kodlar ve katılımcı sayılarını (n) gösteren tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3. Okul – mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumlu tarafları

Görüşler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	n
1.Çevreyi tanımada yardımcı olur		✓		✓			✓	✓	4
2.İletişimde köprü görevi yapar			✓		✓		✓		3
3.Okul-aile birliğine katkı sağlar		✓	✓						2
4.Okullaşmayı sağlar			✓	✓					2
5.Belediye hizmetlerinin alınmasını sağlar	✓					✓			2
6.Ekonomik katkılar sağlar		✓						✓	2
7.Problemlerin çözümünde yardımcı olur				✓				✓	2
8.Ulaşımında katkı sağlar		✓							1
9.Özel öğretim öğrencilerinin tespitinde katkı sağlar			✓						1
10.İhtiyaç sahibi insanların tespitinde yardım eder			✓						1
11.Okul ihtiyaçlarının giderilmesinin sağlar			✓						1
12.Eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesine katkı sağlar			✓						1
13.Onarım işlerinde yardımcı olur			✓						1
14.Fiziki altyapının düzenlenmesini sağlar			✓						1
15.Barınma desteği sağlar							✓		1

Tablo 3.’ de görüldüğü üzere, ilkokul yöneticilerinin okul – mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumlu taraflarına ilişkin verdikleri cevaplar farklılık göstermektedir. Yöneticilerin bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde, “Çevreyi tanımada yardımcı olur” ve “İletişimde köprü görevi yapar” temaları görüşlerin en çok birleştiği temalar olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca “Okul-aile birliğine katkı sağlar”, “Okullaşmayı sağlar”, “Belediye hizmetlerinin alınmasını sağlar”, “Ekonomik katkılar sağlar”, “Problemlerin çözümünde yardımcı olur” gibi temalarda, okul – mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumlu tarafları ile ilgili ilkokul yönetici görüşlerinin birleştiği diğer

temalardır. Araştırmaya katılan yöneticilerin bu soruya verdikleri cevaplardan bazıları aşağıdadır:

"Çevrenizdeki yaşayan veli profilinin hangi zorluklarla yaşadığını en iyi öğreneceğiniz yer muhtarlıklarıdır. Neden dersiniz muhtarlık kişinin nüfus olsun, bölgesel sorunları olsun, mahalle içi sokak sorunları olsun hepsini birinci ağızdan paylaşacağı insan efendime söyleyeyim mahalle muhtarı. Dolayısıyla muhtarımız mahallenin bulunduğu konumu çok iyi bilen bir insandır. Siz eğer bir sorunun çözüm noktası olarak hareket tarzı belirleyeceğiniz de veya bir seminer düzenleyeceğiniz de o mahallenin ilgili kişisi ile ilgili muhtarlık görüştüğümüzde veli profilinizin ekonomik koşullarını size çok iyi aktarabilir. Yani ölçek olarak. Efendime söyleyeyim ailelerinin bulunmuş olduğu sosyo ekonomik açıdan sosyal açıdan da pozisyonlar mesela aktarabilir. Bu da bir artı olarak değerlendirilebilir." (K8-1)

"Biliyorsunuz uzak köylerde çalışanlar için işte ev bulmak, mobilya anlamında ihtiyaçları karşılayabilmek ya da velilerle ilk olumlu diyalogları kurma açısından muhtar ciddi bir köprü. Çok da faydasını gördük. Şu anda da birçok köylerden biliyoruz muhtarlarımız ciddi anlamda okullara destek oluyor. Öğretmenlere, idarecilere bu konuda ciddi destek oluyor. Yani olumlu tarafları saymakla bitmez aslında. Çünkü ucu açık bir meslek yapıyoruz. Her anlamda köylüyle her diyaloga girmek gerekiyor köyde çalışırken. Yani köylünün tarlasıyla, hayvanıyla, çocuğuyla, eviyle, aşısıyla yani resmi kurumlardaki işleri ile ilgilenmeniz gerekiyor. İşte bu diyalogları kurarken de önemli faktör muhtarın yaklaşımı." (K7-2)

"Okul aile birliğinde fiilen olmasa da gönüllü olarak çalışması beklenir. Yani bence köy okulunda daha doğrusu bizim bulunduğumuz bölgedeki okullardan bahsedeyim. Olması gereken, daha doğrusu bizim arzuladığınız muhtarın okul aile birliğinin sanki gönüllü bir üyesiymiş gibi sürekli okulun ihtiyaçları ile ilgilenmesi velilerin ihtiyaçları ile ilgilenmesi, okulda yürütülen yardım projelerinde kendisine danışabileceğimiz bir makam olarak, okul kayıt bölgesinde bulunan ihtiyaç sahibi insanların tespitinde bize yardımcı olması beklenir." (K3-3)

"Okul- muhtar arasındaki ilişki bir eğitim kurumu açısından çok önemlidir. Yerel her türlü imkanın okula gelmesi için mutlaka muhtarla iyi ilişkilerin kurulması gerekmektedir. Örneğin yine okulumuzda bazı elektrik su vesaire konularda muhtarların devreye girip okul sorunları çözmesi çok hızlı oluyor. Bunun için ciddi ilişkiler kurulup sorunların çözümünde muhtarımızı devreye sokmalıyız." (K1-5)

"Okulların genellikle çevrede maddi sıkıntıları, maddi ve çevreye uyum sıkıntıları oluyor. Biraz önce de belirttiğim gibi yani maddi yardım açısından faydalanabildiğimiz kadar bize önayak olması yanımızda gitmesi büyük katkı sağlıyor." (K2-6)

Okul- Mahalle Muhtarı Arasındaki İlişkilerin Olumsuz Taraflarına İlişkin İlkokul Yöneticilerinin Görüşleri

İlkokul yöneticilerine "Okul- mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumsuz tarafları nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan alınan yanıtlar sonucunda, bu soruyla ilişkili oluşturulan temaya ait alt temalar, kodlar ve yükleme sayılarını (n) gösteren tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. Okul – mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumsuz tarafları

Görüşler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	n
1.Okul yönetimine baskı yapabilir	✓	✓		✓		✓			4
2.Okulun işlerine karışır	✓			✓	✓	✓			4
3.Okulda siyaset yapar	✓	✓			✓				3
4.Çıkarları doğrultusunda haksız taleplerde bulunabilir		✓		✓					2
5.İletişimde mesafe sınırlarını aşar				✓	✓				2
6.Adrese dayalı kayıt sistemini menfaati için kullanır		✓			✓				2
7.Velileri yanlış yönlendirir				✓					1
8.Öğretmenleri ayrıştırır				✓					1

Tablo 4.' de görüldüğü üzere, ilkokul yöneticilerinin okul – mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumsuz taraflarına ilişkin verdikleri cevaplar farklılık göstermektedir. Yöneticilerin bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde, "Okul yönetimine baskı yapabilir", "Okulun işlerine karışır" ve "Okulda siyaset yapar" temaları görüşlerin en çok birleştiği temalar olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca "Çıkarları doğrultusunda haksız taleplerde bulunabilir", "İletişimde mesafe sınırlarını aşar", "Adrese dayalı kayıt sistemini menfaati için kullanır", "Velileri yanlış yönlendirir", "Öğretmenleri ayrıştırır" gibi temalarda, okul – mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumsuz tarafları ile ilgili ilkokul yönetici görüşlerinin birleştiği diğer temalardır. Araştırmaya katılan yöneticilerin bu soruya verdikleri cevaplardan bazıları aşağıdadır:

"Bazı muhtarlar iyi ilişkileri suistimal edip okuldaki her türlü işe karışmak istiyorlar. Kimisi arkasındaki siyasi gücü kullanıp okullara bazı baskılar yapabiliyorlar. Bu da okul idarecilerinin çalışma performansını düşürmekte." (K1-1)

"Diğer yandan işte sınıf değiştirme, çocukların okulda taşıma yemeğini yemesi gibi ricalar olabiliyor. Bunun kapsamda olmamasına rağmen işte benim dayım amcam. Ben size şurada yardım ettim böyle yardım ettim. Bu gelsin yemek yesin, bu taşımaya gitsin gibi zararları yani zararlı dediğim olumsuz etkileri olabiliyor. Kendi sorumluluğunu, okul yani mahalledeki gücünü okul üzerinde de kullanmaya çalışması bize olumsuz anlamda etkileri oluyor." (K2-2)

"Olumsuz tarafları şu şekilde olabiliyor. Sınıf tercihlerinde, yerleştirmelerinde mahalle muhtarlarının önerdiği kişilere daha fazla kayıt

isteği geliyor bizde. Bizim okulumuzda ikişer tane şube var. Her okulda da vardır böyle durumlar. İşte iyi öğretmen kötü öğretmen tanımı. Benim için bile çok utanç verici bir tabir. Hani böyle yerleşmiş bir düzen var. Tüm okullarda olduğu gibi bizim okulumuzda da var. Mahalle muhtarımız eğer bir öğretmeni kendisine yakın hissederse o öğretmene kayıt esnasında bir yığılma oluşabiliyor.” (K3-8)

“Şimdi olumsuz tarafı şöyle; kendi iletişim aramızda mesafe koymazsak, çok fazla okulun işlerine karışır ise muhtar o zaman ilişki bozulur açıkçası, eğitim açısından olumsuz yankıları olabilir. Şöyle değişik taleplerle gelebilir mahalle muhtarı, okul müdüründen çocuğun mesela kalması gerekiyordur normalde sınıfta ama geçirilsin diye baskı yapabilir.” (K4-1)

“Okulla mahalle muhtarının ilişkisi iyi olacak ama bunun bir mesafesi bunun bir sınırı olması gerekiyor. Yoksa okulun işleyişine, içişlerine karıştığı zaman hem bizim için hem veliler için hem de muhtar için sıkıntı olabilir. İç işlerimize karışmayacak şekilde o mesafeyi ayarlamamız gerekir. Ayrıca bazı muhtarlar, biliyorsunuz e-okul sistemine adres üzerinden kayıtlar düşüyor. Ancak bazı durumlar var. Muhtarlar adresi farklı gösterip e-okul sistemine kaydettirmek için öğrencileri alıyorlar. Bu şekilde adres değişikliği yapıyorlar. Bu gibi şeyler yaparsa sıkıntı olabilir. Bunlara dikkat etmemiz gerekiyor. Bir de tabii mahalle muhtarları ne kadar siyasetten uzak dense de bazı noktada illaki siyaset işin içine giriyor. Bu da okul için olumsuz bir taraf olabilir.” (K5)

Okul- Mahalle Muhtarı Arasındaki İlişkilerin ve İşbirliğinin Geliştirilmesine Yönelik İlkokul Yöneticilerinin Görüşleri

İlkokul yöneticilerine “Okul- mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin ve iş birliğinin geliştirilmesine yönelik önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan alınan yanıtlar sonucunda, bu soruyla ilişkili oluşturulan temaya ait alt temalar, kodlar ve yükleme sayılarını (n) gösteren tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5. Okul – mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin geliştirilmesine yönelik öneriler

Görüşler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	n
1.Okul – aile birliği toplantılarına davet edilmelidir	✓	✓			✓	✓			4
2.Doğru iletişim yaklaşımları seçilmelidir			✓	✓				✓	3
3.Düzenli aralıklarla okula davet edilmelidir	✓			✓	✓				3
4.Okul ihtiyaçlarından haberdar edilmelidir				✓			✓		2
5.Muhtarların kişilik özellikleri dikkate alınmalıdır			✓	✓					2
6.Özel günlerde konuşma hakkı verilmelidir	✓			✓					2
7.Okul işleyişi ile ilgili bilgilendirilmelidir	✓								1
8.İletişim kanalları açık tutulmalıdır								✓	1
9.Okul yöneticilerine iletişim eğitimi verilmelidir							✓		1
10.Mülki amirler muhtarları teşvik etmelidir							✓		1

11.Muhtar eğitimleri yapılmalıdır			✓	1
12.Yasal değişikliklerle sorumlulukları arttırılmalıdır	✓			1
13.Özel toplantılar yapılmalıdır			✓	1
14.Muhtar ziyaretleri yapılmalıdır			✓	1
15.Yöresel özellikler dikkate alınmalıdır	✓			1
16.Eğitim ile ilgili bilgilendirilmelidirler			✓	1
17.Mahalledeki diğer kurumlardan yardım alınmalıdır			✓	1

Tablo 5.' de görüldüğü üzere, ilkokul yöneticilerinin okul – mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin ve iş birliğinin geliştirilmesine yönelik ilişkin verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Yöneticilerin bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde, "Okul – aile birliği toplantılarına davet edilmelidir", "Doğru iletişim yaklaşımları seçilmelidir" ve "Düzenli aralıklarla okula davet edilmelidir" temaları görüşlerin en çok birleştiği temalar olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca "Okul ihtiyaçlarından haberdar edilmelidir", "Muhtarların kişilik özellikleri dikkate alınmalıdır", "Özel günlerde konuşma hakkı verilmelidir gibi temalarda, okul – mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin geliştirilmesine yönelik ilkokul yönetici görüşlerinin birleştiği diğer temalardır. Araştırmaya katılan yöneticilerin bu soruya verdikleri cevaplardan bazıları aşağıdadır:

"Muhtarlarımızı aylık olarak okula davet ederek okulun işleyişi hakkında bilgiler verilebilir. Yine okul aile birliği toplantılarında kendisine söz verilerek okulumuza yapılan yenilikler hakkında konuşmalar yaptırabiliriz." (K1-3)

"Bu konuda tabii yönetmeliklerle mevzuatların değiştirilerek farklı katkılar yapılabilir. Mesela, okul aile birliğinde okul muhtarlarına görev ve sorumluluk verilebilir. Hem bu iş tanımına eklenebilir muhtarların. Okulun gelişmesi için katkı sağlaması. Bizim okul müdürlerinin ricası ve minnetiyle değil, direkt işte okul aile birliğinde şu üyesidir, bundan sorumludur, bunu sağlamak zorundadır gibi yönetmelik mevzuatlar olsa içişleri bakanlıklarında ve de milli eğitimde bu bize katkı sağlayabilir." (K2-12)

"Burada tabii kişilik özellikleri çok önemli. Kimi insan resmi dili sever kimi insan biraz daha samimi duygularla konuşmayı sever. Bu her iki kişi için de geçerli, okul müdürü için de mahalle muhtar için de geçerli. Burada okul müdürünün karşıdaki kişinin kişilik yapısını anlayıp, onun istediği şekilde diyalog daha doğrusu kabul edeceği şekilde diyalog kurması önemlidir."(K35)

"Zaman zaman okuluna davet etmesi lazım. Yardıma ihtiyaç duyduğunda çağırması lazım muhtarı. Özel günlerde davet edip onurunu okşamaları lazım onun. İletişimini kuvvetli yapması lazım. Muhtarı tanımamız lazım. İletişimimizi kuvvetli tutmaya gayret göstermemiz lazım. Onu iyice tanımamız lazım bize daha fazla yardımcı olması için. Onun kişilik

özelliklerine uygun davranırsak bize yardımı daha fazla dokunur diye düşünüyorum.” (K4-3)

“Okulla muhtar arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi için bence okul aile birliğine dahil edilmesi gerekiyor öncelikle muhtarın. Çünkü okul aile birliğinde veliler var, okul var. Muhtar arasındaki bir köprü gibi onun da olması gerekli, dahil edilmeli. Ayrıca muhtarı daha fazla okula davet etmemiz gerekiyor, daha sık görüşmemiz gerekiyor. Ya da gerekirse veli ziyaretleri gibi bizim muhtarı bazı zamanlarda ziyaret etmemiz gerekiyor. Bu gibi çalışmalarla işbirliği daha fazla geliştirebilir bence.” (K5-1)

“İlçe müdürlükleri, il müdürlükleri veya kaymakamlıklar muhtarlarla toplantı yaptığı zamanki zaman zaman toplantılar yapılıyor valilikler tarafından, kaymakamlıklar tarafından. Muhtarlara eğitimin ne olduğunu, okullarda nelere ihtiyaç olduğunu ve bu ihtiyaçların hangi kısımlarına muhtarın müdahil olacağını, muhtarın neler yapması gerektiğini, okulda nasıl bir yaklaşım tarzı sergilemesi gerektiğini bizim büyüklerimiz, amirlerimiz muhtarlara bu konularda bir eğitim verirse, telkinlerde bulunursa muhtarlar kesinlikle bilinçlenecektir. Hizmet içi eğitimin, temel eğitimin birkaç saatini ayırıp köyde muhtarla nasıl ilişki kurulur? Köye gidildiğinde ne yapılması gerekir? Muhtarla ne konuşulması gerekir? bununla alakalı direkt birebir eğitim verilirse teorik bir eğitim.” (K7-11)

TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Okulların görevlerini yerine getirebilmesi için çevre ile olumlu bir etkileşim içinde olması gerekmektedir. Bu çevre faktörlerinden biri de muhtardır. Bu araştırmada mahalle muhtarlarının okula katkılarına ilişkin ilkökuller yöneticilerinin görüşleri ele alınmıştır. Bu bağlamda ilk olarak yöneticilere mahalle muhtarlarının okula olan katkıları sorulmuştur. Yöneticilere göre muhtarlar en çok iletişim anlamında destek sağlamaktadır. Dolayısıyla muhtarların okul-çevre arasında köprü görevi gördüğü söylenebilir. Ayrıca bu bölümde yöneticilerin verdikleri cevaplara göre sırasıyla muhtarın, fiziki kapasitenin iyileştirilmesi, finansal anlamda okula yardımlara öncülük etmesi, eğitimsel konularda okula yardımcı olması gibi olumlu katkıları vardır.

Okul-mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumlu taraflarında çevreyi tanımaya yardımcı olma ve iletişimde köprü olma cevapları ön plana çıkmıştır. Nitekim yöneticilerin ve öğretmenlerin çevreyi tanıma süresi muhtarlar sayesinde kısalmaktadır. Bu durumda eğitime ayrılan sürenin daha kaliteli geçmesini sağlar.

Okul-mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumsuz tarafları da bulunmaktadır. Çalışmaya katılan yöneticilerin çoğuna göre özellikle muhtar ile okul arasında olan iletişimin çizgileri net bir şekilde belirlenmezse bazı muhtarların bu çizgiyi aşarak okul işlerine karışabildiği, okul yönetimine baskı yapabildiği, hatta okul çatısı altında siyaset bile yapabildiği belirtilmektedir.

Okul-mahalle muhtarı arasındaki ilişkinin ve iş birliğinin geliştirilmesi için muhtar ile doğru bir iletişim yaklaşımının seçilmesi ve muhtarların okul-aile birliği toplantılarına davet edilmesi sağlanmalıdır. Tüm bu sonuçlar incelendiğinde muhtarların eğitim faaliyetlerinin önemli bir parçası olduğu kabul edilebilir.

ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen veriler ışığında uygulayıcılar ve araştırmacılar için çeşitli öneriler sunulmuş ve aşağıda maddeler halinde gösterilmiştir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma mahalle muhtarlarının okula birçok katkısı bulunduğunu göstermiştir. Okul yöneticileri mahalle muhtarlarını okuldan soyutlamamalı, uygun yöntemlerle eğitim öğretim etkinliklerine muhtarları dahil ederek, okul için muhtarlardan azami şekilde fayda sağlamaya çalışmalıdır.
2. Okul yöneticileri mahalle muhtarları ile olan iletişimde etkili ve doğru iletişim yöntemlerini seçmeli ve muhtarları okula katkı sunması konusunda cesaretlendirmelidir.
3. Okul yöneticileri mahalle muhtarlarının okula olumsuz katkılarının da olabileceğini unutmamalıdır. Yöneticiler, muhtarlar ile olan iletişimlerinde, sınırlarını iyi belirlemeli, muhtarın okul işlerine yetkileri dışında karışmasına izin vermemelidir.
4. Aynı zamanda araştırmamızın da gösterdiği üzere muhtarın okula olumlu katkılarının yanında bazı olumsuz katkılarının da olduğu unutulmamalıdır. Bu olumsuzlukların giderilmesi için okul yöneticilerine ve muhtarlara çeşitli eğitimler düzenlenebilir.
5. Mevzuatlarla muhtarlara eğitim sürecine olan katkıları için sorumluluklar verilebilir.
6. Muhtarlar, okula olan olumlu katkıları için ödüllendirilebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. İlkokul yöneticileri ile yürütülen bu çalışma anaokulu, ortaokul ve lise düzeyindeki okul yöneticileriyle de yapılabilir.
2. İlkokul yöneticileri ile yürütülen bu çalışma mahalle muhtarları ile de yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Alkoç, G. (2003). Okulların çevre ile olan ilişkilerine ilişkin velilerin algı düzeyleri (İstanbul ili Bahçelievler ilçesi örneği).
- Aydın, İ. (2005). Okul Çevre İlişkileri, Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı (Editörü Y. Özden). *Ankara Pegem A Yayıncılık*.

- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (2006). Qualitative research in (validation) and qualitative (inquiry) studies. *It is a method-appropriate education: An introduction to theory and methods*.
- Bozkurt, E., USTÜN, A., & BAYAR, A. (2018). Okul Yöneticilerinin Okul Çevre İlişkileri ile İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2561-2574.
- Cemaloğlu, N. (2017, 19 Şubat). *Eğitim kalkınma ve toplum*. Erişim adresi: <http://kamudanhaber.net/egitim-kalkinma-ve-toplum-makale,3345.html>
- Eroğlu, E. (2011). Eğitim ortamlarında etkili iletişim ve boyutları. Demiray, U. (Yay. haz.), *Etkili iletişim içinde* (4. bs., s. 223-242). Ankara: Pegem Akademi.
- Ferhat, H., & ÜSTÜNER, M. Okul Çevre İlişkilerinin Yeterli ve Etkili Olmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 133-149.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2010). Eğitim yönetimi. Çev. Edt: S. Turan). *Ankara: Nobel*.
- Kalkışım, H. M., & Yılmaz, N. (2017). Mahalle Yönetimi ve Mahalle Muhtarlarının Profili: Trabzon Ortahisar Örneği. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 6(12), 110-126.
- Kıncal, R. Y. (2004). Öğretmenlik mesleğine giriş. *Ankara: Nobel Yayınevi*.
- Köklü, T. E., & Gül, H. (2017). Türkiye’de mahalle muhtarlığının dönüşümü ve yeni muhtarlık algısı. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(4), 719-733.
- Pehlivan, İ. (2000). Okul-çevre ilişkileri. *Yönetici Adaylarının Eğitimi Ders Notları*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (3. Baskı). Çev. Ed. M. Bütün & SB Demir,). *Ankara: Pegem Akademi*.
- Uluğ, F. (1995). İlköğretimde Okul Çevre İlişkileri. *Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3).
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Seçkin Yayıncılık, Ankara, 446*.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Okullar toplumların kültürel, toplumsal ve ekonomik açıdan kalkınmasına katkıda bulunur. Okulların yaptığı böyle bir katkı okulların toplum tarafından benimsenmesine yardım eder. Toplum tarafından benimsenen okullar görevlerini daha iyi yerine getirir. Okullar, içerisinde buldukları mahallelerin özelliklerinden büyük oranda etkilenmekte, mahalle çevresini etkilemekte ve hatta mahalle ile mutualizm benzeri bir simbiyotik yaşam sürmektedir. Yüzyıllar öncesinden beri süregelen mahalle kavramı şehirlerin en küçük yönetim birimleri olarak tanımlanabilir. Mahalle muhtarı tarafından yönetilen mahalle, kavram olarak literatürde farklı yönleri göz önünde bulundurularak birçok farklı tanımlarla ifade edilmiştir. Mahalle; merkezi ve yerel yönetim birimlerinin en alt bölümünde organize olmuş, bu konumuyla ülke yönetiminde birer kılcal damar gibi görev yapan, içinde barınan insanların birbirleri

ile daha iç içe olduğu, yöneticilerinin seçim yoluyla belirlendiği; en küçük yönetim birimleri, toplumsal birer yapı olarak düşünülebilir.

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde okul – çevre ilişkisinin birçok farklı boyutta ele alındığı görülmüştür. Bu çalışmada, çalışmanın odak noktasına mahalle muhtarları konulmuştur. Bu yönüyle bu çalışma literatürdeki diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Mahallelerin yerel yönetiminin başında bulunan mahalle muhtarları, mahallelerini etkilemek ve geliştirmek için oldukça önemli birer güçtür. Mahalle muhtarları hem yasaların kendilerine verdikleri haklardan hem de kişisel özelliklerinden yararlanarak mahallelerinde bulunan okullara çeşitli katkılarda bulunabilen önemli bir unsur olarak da görülebilir. Mahalle muhtarlarının bu katkısı okul çevre ilişkilerinin geliştirilmesinde önemli bir etkidir.

Bu doğrultuda bu çalışma ile mahalle muhtarlarının okula katkılarına ilişkin ilkökul yöneticilerinin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında 2022-2023 eğitim öğretim yılında Manavgat İlçesi'nde görev yapan 8 ilkökul yöneticisi ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak veriler toplanmıştır. Görüşme formunu oluşturan sorular uzman görüşü alınarak hazırlanmış olup elde edilen veriler için içerik analizi tekniği uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analiz edilmesinde N-VIVO programından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda ilkökul yöneticilerinin mahalle muhtarlarının okula katkılarına ilişkin görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu, okul – çevre iş birliğinin artmasına ve okulun hedeflerine ulaşmasında oldukça katkı sağladığı ve okul mahalle muhtarı arasındaki ilişkinin geliştirilmesi için gerekli önemin verilmesi gerektiğini ifade ettikleri belirlenmiştir. İlkokul yöneticileri, mahalle muhtarlarının okula olumsuz katkılarının da (okulun iç işleyişine karışma, okul yönetimi ve öğretmenlerine baskı uygulama vb.) olduğunu ifade etmişler, mahalle muhtarlarının okula olumlu katkılarının arttırılması adına sık sık okula davet etme, özel günlerde onore etme vb. önerilerde bulunmuşlardır. Okul-mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumlu taraflarında çevreyi tanımaya yardımcı olma ve iletişimde köprü olma cevapları ön plana çıkmıştır. Okul-mahalle muhtarı arasındaki ilişkilerin olumsuz tarafları da bulunmaktadır. Çalışmaya katılan yöneticilerin çoğuna göre özellikle muhtar ile okul arasında olan iletişimin çizgileri net bir şekilde belirlenmezse bazı muhtarların bu çizgiyi aşarak okul işlerine karışabildiği, okul yönetimine baskı yapabildiği, hatta okul çatısı altında siyaset bile yapabildiği belirtilmektedir. Sonuçlar incelendiğinde muhtarların eğitim faaliyetlerinin önemli bir parçası olduğu kabul edilebilir.

EXTENDED ABSTRACT

Schools contribute to the cultural, social and economic development of societies. Such a contribution made by schools helps schools to be accepted by society. Schools that are accepted by society fulfill their duties better . Schools are greatly affected by the characteristics of the neighborhoods in which they are located, affect the neighborhood environment, and even live a symbiotic life with the neighborhood, similar to mutualism. The concept of neighborhood, which has been around for centuries, can be defined as the smallest administrative units of cities. The neighborhood managed by the neighborhood headman has been expressed as a concept with many different definitions in the literature, taking into account its different aspects. Neighbourhood; It is organized at the bottom of the central and local government units, and with this location, it functions like a capillary in the country's administration, the people living in it are more intertwined with each other, and its managers are determined through election; The smallest administrative units can be thought of as social structures.

When the studies in the literature are examined, it is seen that the school-environment relationship is discussed in many different dimensions. In this study, neighborhood headmen were put at the focus of the study. In this respect, this study

differs from other studies in the literature. Neighborhood headmen, who head the local administration of the neighborhoods, are a very important power to influence and develop their neighborhoods. Neighborhood headmen can also be seen as an important element that can make various contributions to the schools in their neighborhood by taking advantage of both the rights given to them by law and their personal characteristics. These contributions of neighborhood headmen are an important factor in improving school-environment relations.

In this regard, this study tried to determine the opinions of primary school administrators regarding the contributions of neighborhood headmen to the school. The research was carried out according to case study, one of the qualitative research methods. Within the scope of the study, interviews were held with 8 primary school administrators working in Manavgat District in the 2022-2023 academic year. In the research, data was collected by preparing a semi-structured interview form. The questions forming the interview form were prepared by taking expert opinion and content analysis technique was applied to the data obtained. N-VIVO program was used to analyze the research data. As a result of the research, it was determined that the opinions of the primary school administrators regarding the contributions of the neighborhood headmen to the school were generally positive, that they contributed greatly to the increase of school-environment cooperation and the achievement of the school's goals, and that they stated that the necessary importance should be given to the development of the relationship between the school and the neighborhood headman. Primary school administrators stated that neighborhood headmen also have negative contributions to the school (interfering with the internal functioning of the school, putting pressure on the school administration and teachers, etc.), and in order to increase the positive contributions of neighborhood headmen to the school, they frequently invite them to school, honor them on special days, etc. They made suggestions. On the positive aspects of the relations between the school and the neighborhood headman, the answers of helping to get to know the environment and being a bridge in communication came to the fore. There are also negative aspects to the relations between the school and the neighborhood headman. According to most of the administrators who participated in the study, it is stated that if the lines of communication between the headman and the school are not clearly determined, some headmen can cross this line and interfere in school affairs, put pressure on the school administration, and even engage in politics under the roof of the school. When the results are examined, it can be accepted that headmen are an important part of educational activities.